

Aardappelkwekers op excursie naar Duitsland

Veredeling vooral gericht op Y-virus resistentie

Op een vergadering van aardappelkwekers kwam in de afgelopen winter de gedachte naar voren eens een kijkje te gaan nemen bij verschillende aardappelkwekers in Duitsland. Aan deze gedachte werd gestalte gegeven door ir. Haisma, directeur van N.V. Trans Solanum, die een reischema voorbereidde.

Donderdag 11 juli 's morgens vroeg verzamelden zich een tiental kwekers op De Deel te Emmeloord om een driedaagse reis van de Prof. Broekema hoeve en de heer Zingstra, technisch ambtenaar van de „Commissie Onderzoek Nieuwe Aardappelrassen", compleet te maken met ir. Hogen Esch, adj. directeur van het IVRO voor anderhalve dag zich in Duitsland bij het gezelschap voegde.

Via de „ja-knikkers" in de buurt van Schoonebeek ging de tocht naar Winderhausen, waar we zo vroeg aankwamen, dat de koffie nog niet was gezet. De leuze „Wer nicht liebt Wein, Weib und Gesang, behält sein Geld und wird nicht krank", welke met grote letters boven de tapkast was aangebracht, hebben we de onze gemaakt en gingen we verder.

Als eerste kwekbedrijf werd bezocht het bedrijf Paulsen-Hölscher te Glander Eck. Dit is het oudste kwekbedrijf van Duitsland. Reeds in 1860 werd door de heer Paulsen in Pommeren begonnen met het kweken van nieuwe aardappelrassen. Door dr. Hölscher werd dit werk voortgezet. Dit bedrijf omvatte 400 ha bouw- en weiland, terwijl dr. Hölscher nog twee grote bedrijven in de buurt van Dantzig in zijn bezit had. Na de oorlog moest het bedrijf worden verlaten en dr. Hölscher vluchtte naar het westen met achterlaten van alles, behalve twee knollen van zijn ras Amyla en 12 knollen van zijn ras Cora. Met de hernieuwde opbouw van deze rassen en de reuvenen hiervan gelukte het dr. Hölscher een klein bedrijf van 12 ha met slechte grond, gelegen tussen de bossen aan de rand van de Lüneburgerheide, te kopen.

Het kwekersbloed verloorde zich niet. Met hernieuwde moed werd opnieuw met kweken begonnen. Momenteel wordt 2 1/2 ha van dit bedrijf in beslag genomen door de z.g. „Neuzucht". Op de rest wordt meest rogge en zomergeest verbouwd. Korigeleiden kreeg dr. Hölscher de beschikking over 25 ha grond in Carolinenzel, nabij de Noordzeekust. Het klimaat daar komt veel overeen met het noorden van Groningen en Friesland. Hier zullen in de toekomst de vermeerderingen plaats vinden, omdat het uitgangsmateriaal hier gezonder is te houden.

In tegenstelling met de Nederlandse kwekers kruisen alle Duitse kwekers zelf in Nederland kruisen alleen de grote kwekers zelf, terwijl ze daarnaast nog aardappelzaden en klonen aankopen van de SVP.

De Duitse kwekers hebben hun eigen geniteurs, met daarnaast geniteurs van het „Max Planck Instituut" te Vogelzang, nabij Keulen. Op dit Instituut kweekt men geniteurs voor bepaalde resistentie-veredeling, o.a. de Y-virus resistentie, moeheidsresistentie enz. Dr. Hölscher kruit veel met z.g. „wild" bloed. Hij is van mening, dat we „hardere" rassen moeten hebben, of om de woorden van een bekend kweker te gebruiken, „boerenresistente" rassen. Hij kweekt veel op veldresistentie en meent dat z.g. „kunstsoorten" in Nederland gemakkelijker in stand zijn te houden dan in Duitsland. De gemiddelde Nederlandse poterleier verstaat zijn vak beter. Volgens dr. Hölscher wordt in Duitsland slechts ongeveer 0,5% van de potters voortgekamd. Op zijn bedrijf worden enkele zaailingen van Rademakers en Dolting beproefd.

In het algemeen gedeelte

van dit nummer o.m.:

Transport bij de graanoogst pag.	639
Grondonderzoek onmisbaar bij moderne bedrijfsvoering pag.	642
Voorbeeld van gemeenschappelijk gebruik landbouwwerktuigen pag.	645

men geen kruisingen met het ras Sir-tema meer maken vanwege de vatbaarheid van dit ras voor het Y-virus. Nederland is op dit terrein achter bij Duitsland. Hiervoor is wel een oorzaak aan te wijzen. Men kan zich echter in alle bescheidenheid afvragen of wij niet de eerste boot hebben gemist. Er is veel over zee gekeken, maar niet genoeg dichtbij.

Dr. Raddatz rooit zijn klonenveld tot 15 augustus, waarbij de typen op rijpheid worden gerooid. Die besmet worden met Y-virus vallen af. Hier is een verkrijging mogelijk met het oude krijgsvolk, de Spartanen. De pas geboren zoons werden enige dagen in het open veld gelegd. Bleven ze in leven, dan waren ze ook geschikt voor de wapenrok. Alleen de besten blijven dus over.

Interessant was nog de methodiek van het trekken van bloemen op aardappelstengels in vazen. Een huiskamer zou men kunnen inrichten als kruisingskas. De grondsoort op het bedrijf bestond uit een matische tot slechte zandgrond met keien, waarvan er één in Nederland geïmporteerd is.

Dr. Raddatz is de kweker van de Voran. Verleden jaar kreeg hij de Carla in de rassenlijst. Ook de ontvangst op dit bedrijf was bijzonder hartelijk. Frau Raddatz liet ons genieten van o.a. eigen gemaakte „käsetorte". Al met al een indrukwekkend bedrijf, waar veel aan onderzoek wordt gedaan. Na het bezoek vraagt men zich af, of er in de wereld nog plaats is voor een kleine aardappelkweker met een opkweek van duizend klonen per jaar.

SAATZUCHT SOLTAU-BERGEN

Het betreft hier een coöperatie met 450 leden, eveneens op de Lüneburgerheide. In de buurt van het Soltau lag het beruchte concentratiekamp Bergen-Belsen. Niet iets om prettige herinneringen op te roepen.

Saatsucht Soltau is wel een zeer in-teressante coöperatie. Naast de in-terkoop van granen, kunstmest, enz., het stomen van aardappelen wordt aan aardappelverdeling en dus ook aan vermeerdering gedaan. De aardappelvermeerdering bedraagt dit jaar 2566 ha, de vermeerdering van granen beslaat ongeveer 1000 ha, hoofdzakelijk rogge, gerst en haver. Deze coöperatie heeft drie kwekbedrijven en één specifiek kwekbedrijf voor „Neuzucht".

Om gezond pootgoed te houden waren hier al alleen voor de boeren 1200 proefvelden aangelegd. Bepaalde stammen werden tot vier maal toe op Y-virus onderzocht om er maar verkeerdd gangsmateriaal wordt geleverd.

Dit is een van de vijf Duitse bedrijven waar de „hochzucht" van de „Duitse" Bersteling plaats vindt. Ze hebben hier een vermeerdering van 22 ha. Praktische kassen met daaronder een groot koelhuis, waar men in en uit kan rijden. De weinig verbouwde Heideviera

(Vervolg op volgende pagina)

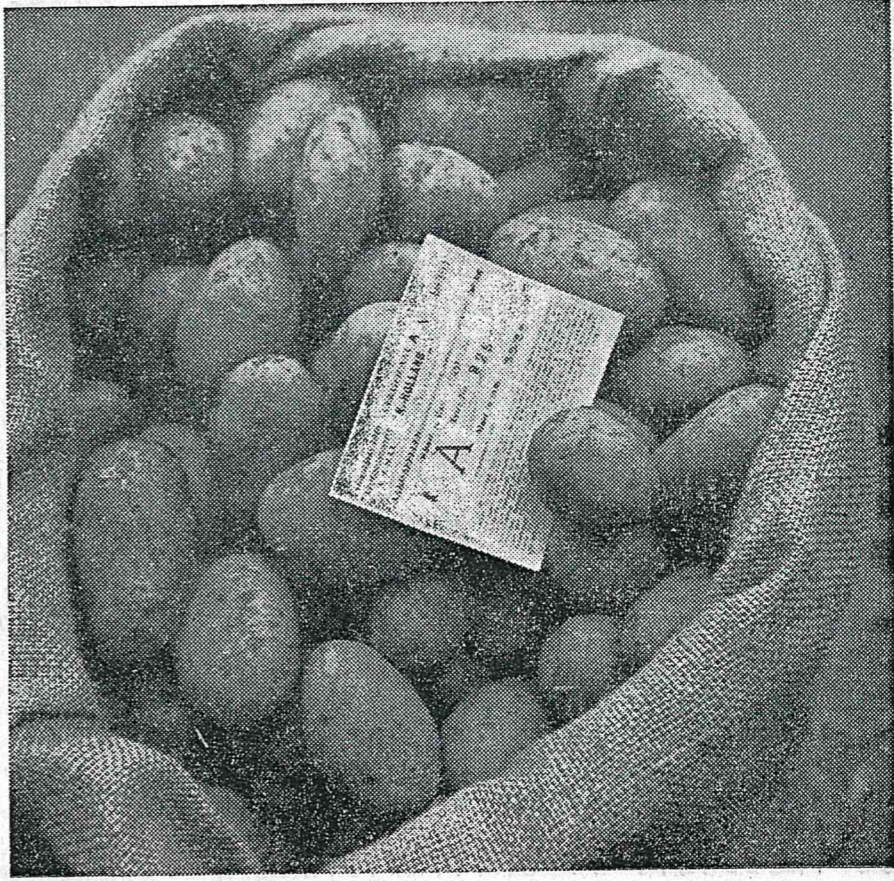
zaad en 130.000 klonen gepoot. Door een nauwkeurige geniteurstudie kon het zadengetal tot 100.000 worden teruggebracht. Dr. Raddatz verleidde wel het spel, doch niet de knikkers. In 1932 werd reeds met „wild" bloed gekruist. In Nederland werd hiermede pas na de oorlog begonnen.

Dr. Raddatz heeft met een wiskundige uitvoerige studie gemaakt om op de meest efficiënte wijze opbrengstbepalingen te doen. Ook zagen we proefvelden waar slechts alleen op een ideale knolvorm werd geselecteerd. Stammenproefvelden zijn hier aangelegd naast standaardstammen van een bekend ras om het concurrentievermogen na te gaan. Ook phytophthora-besmettingsproefvelden kregen we te zien. Van de standaardrassen worden alleen zeer zware knollen gebruikt. Hier moeten de normale maten van nieuwe zaailingen tegen concurreren. Duitsland heeft een rijk geschakeerde bodem en klimaat. Om deze reden heeft hij op tien plaatsen in verschillende streken eigen proefvelden. Op dit bedrijf worden zaailingen van Mansholt, Doornbosch en ondergetekende beproefd. Via Raddatz kwam het ras Aubinema van Hettrema op de Duitse rassenlijst.

Y-VIRUSPROBLEEM

In dit verslag spraken we nog niet over het Y-virus probleem. Merkwaardigerwijze heeft men dit jaar in Duitsland meer moeite met de bladrol dan met het Y-virus. Om deze reden werd viermaal gespoten met Meta Sistox. Het Y-virus probleem leverde echter bij alle kwekers wel het meeste gesprekstof op. Met alle middelen vecht men tegen dit vraagstuk.

Zaailingen met een waarderingscijfer lager dan een 7 of 8 worden onder geen voorwaarde meer toegelaten op de rassenlijst. Reeds drie jaar geleden wilde

Goed pootgoed, duur in aanschaf, goedkoop in gebruik

Rondom de boerderij

Afzetprobleem vraagt de aandacht

Na het nu juist niet erg florissante jaar 1960 zijn in de landbouw ook in een gedeelte van de NOP, de eerste klappen reeds weer gevallen. We hebben weer kunnen zien van één nachtvorst kan doen. Meer dan we hadden kunnen vermoeden heeft deze schade berekend aan o.m. fruit, aardbeien, aardappelen, vooral aardappelen, erwten en karwij.

De eerste oogstresultaten van karwij en conservenerwten zijn bekend. We kunnen niet anders zeggen dan dat deze tegenvallen. Oude boeren zeggen vaak, dat wanneer deze eerste opbrengsten matig zijn, dit ook wel met de rest het geval zal zijn. Nu gaat dit hopelijk dit jaar niet volledig op, omdat de nachtvorstschade slechts voor enkele gewassen zal gelden. Toch lijkt ook veel winterarwe niet florissant door het optreden van roest en voetziekte. Zo worden we door de jaren heen geconfronteerd met diverse tegenvallers, waaraan we niets kunnen doen en welke we hebben te aanvaarden.

In een tijd van naar rato meer stijgende onkosten dan inkomsten vraagt men zich wel eens af, hoe we de steeds groter wordende risico's het best kunnen dekken. De basis, waar in feite ons bedrijf op rust, bestaat uit melk, suikerbieten en tarwe. Met de vrije producten, denkt u maar aan voergranen, vlas en erwten ziet het er momenteel niet hoopgevend uit. Men ziet dan ook een vlucht naar de verbouw van tarwe, waardoor de voetziekte in de hand kan worden gewerkt. Met de verbouw van suikerbieten zitten we helemaal aan de top.

Een van onze hoofdproducten is de aardappel, waarvan de geldelijke opbrengst en van pootaardappelen en van consumptie-aardappelen zeer uiteen kan lopen, terwijl het vast staat, dat de uitgangspost bij dit gewas hoog is.

Nu wordt, bijna tot vervelens toe, steeds gehamerd op produktiviteitsverhoging. Maar je vraagt je wel eens af, als je bedrijf dan toch wel zo ongeveer het predikaat „goed geleid“ heeft oververd, wat er nu nog meer kan gebeuren om de weegschaal naar de goede kant te doen overslaan. Hoe zouden we onze bestaansbasis kunnen verbreden? Wat zouden we zelf kunnen doen om te pogen ook voor de toekomst onze landbouw een goede plaats te geven in ons maatschappelijk bestel?

En als vanzelf komt de vraag naar voren of onze gedachten niet te veel gericht zijn en ook worden op deze produktiviteitsverhoging. We investeren veel en geven al onze werkracht aan ons bedrijf. Maar zouden we niet meer moeten gaan letten op de afzet en verwerking van onze eigen produkten. Hier dacht ik aan, toen ik het verslag las van een excursie, die men gehouden heeft naar Engeland en waarbij men o.m. de conserveindustrie onder de loep nam. Laten we dit korte verslag op de voet volgen. Het luidt als volgt:

„De teelt heeft zich in de bezochte gebieden geweldig ontwikkeld. Het Unileverconcern heeft hier een paar fabrieken voor diepvries gesticht. De teelt van conservenerwten, maar ook van tuinbonen, sperciebonen, snijboon, wordt geheel geregeld door de industrie. Zij bepalen wanneer en welk gewas de boer moet zaaien.

Op een bepaald bedrijf werden conservenerwten gezaaid van 24 februari tot 6 mei 1960. Het tijdstip van oogsten wordt per uur vastgesteld. De oogst van deze erwten begon in 1960 op 22 juni en was 8 augustus beëindigd. De oogst gaat dag en nacht, ook het weekend door. Tijdens de oogst staat het veld met een walky-talky in verbinding met de fabriek. Worden de erwten te hard, dan moet het maaien beëindigd worden en kan het ryp geoogst worden als het van goede kwaliteit is.

De industrie bepaalt niet alleen maaitijd, ras en oogsttijd maar controleert de velden ook regelmatig en adviseert de boeren over ziekten en insectenbestrijding. Ook het onderzoek van nieuwe rassen is geheel in handen van de industrie. Van fabrieksstandpunt gezien is dit allemaal zeer nuttig en gewenst. Het landbouwbedrijf is bij deze teelt echter geheel ondergeschikt geworden aan de industrie. Met een zekere ongerustheid hebben we dit geconstateerd, temeer daar de Farmers Union

onze produkten. Denkt u maar aan het Aku-vlas en de Unilever-erwten. Moet er nu ook nog voor de aardappelen met zijn nieuwe veredelde produkten een dergelijke combinatie komen? Of moeten we zelf als landbouwers en tuiniers eendrachtig de hand aan de ploeg slaan?

Ook vroeger hebben onze voorgangers veel bereikt, denk u maar aan de suiker-, strokarton-, aardappelmeel- en niet te vergeten zuivelafabrieken. Zouden we niet meer in deze richting moeten gaan denken. Het is goed ons te realiseren, dat we niet alleen bedrijfs technisch bij moeten blijven, maar dat we ook de afzet van onze produkten nauwlettend in de gaten moeten houden. We zullen in deze snel veranderende tijd steeds op onze quivive moeten zijn.

Iedere mogelijkheid om onze bestaansbasis te verbreden moet worden aangegrepen, temeer daar men van overheid zijde geneigd is steeds meer de handen van ons af te houden.

I. J. T.

Van de PVC

WIJZIGING OP GAVE MEITELLING 1961
De Provinciale Voedselcommissaris voor Overijssel en de Noordostpolder maakt het volgende bekend:

Gevallen van besmettelijke veeziekten voorgekomen in Nederland in april 1961

De getallen geven het aantal veebeslagen aan Provincie

Provincie	Mond- Schurft Rotkreu- klauw- zeer en epizoo- ticae)	bij alle vee (Parony- Anthrax) suum) (Pseudo pestis avium)	Varkens	Pseudo Atrofische pest- vogel- Rhinitis
-----------	--	--	---------	---

Groningen	—	—	—	—
Drenthe	—	—	—	—
Friesland	—	—	—	—
Overijssel	—	—	—	—
Gelderland	—	—	—	—
Utrecht	—	—	—	—
Noord-Holland	—	—	—	—
Zuid-Holland	—	—	—	—
Zeeland	—	—	—	—
Noord-Brabant	—	—	—	—
Limburg	—	—	—	—
Tot v. h. Rijk	—	—	20	13

Veepest (pestitis bovina), longziekte der runderen (hneuropneumonia contagiosa bovum), hondsdolheid (lyssa), schaapsokken (varola ovina), en kwade droes (mal-leus) zijn in Nederland resp. sedert 1869, 1887, 1893, 1893 en 1927 niet voorgekomen. Tydschrift voor diergeneeskunde, 15 juni 1961.

Aardappelkwekers op excursie naar Duitsland

(Vervolg van vorige pagina)

is een van hun rassen. Doch voor Soltau kweekt ook de kweker Berding uit Petersgroden. Een kleine kweker, die menteel zeer veel succes heeft. Van hem zijn korreleden achter elkaar in de rassenlijst opgenomen de Pebra, Tosca en de Biana. De laatste is een schitterende, knaagelige aardappel met een mooie vorm, Y-virus groep 1, hoge opbrengst en rijptijd iets later dan de Bintje. Op het gezicht op partij als te velde een kopnummer.

Zaailingen van Omzigt, Könst en andere worden ook hier beproefd. Dit bedrijf exporteert zelf zeer weinig. Vier zaailingen staan in de Wertprüfung, bij ons is dit de IVRO serie.

In totaal staan dit jaar in deze serie 150 zaailingen. Elk jaar worden 5 tot 7 rassen toegelaten. Maximaal is dit 2 kwekers is dus groot.

De betreffende coöperatie kan overigens in de puntjes verzorgd ondanks een tekort aan personeel. Dr. Fischer is hier de kweker, terwijl we ontvangen werden door de hoofddirecteur en de directeur voor de vermeerderingen. Tot onze troost bleek ons, dat een kleine kweker als de heer Berding in vergelijking met grote kweekbedrijven ook in het grote Duitsland nog tot resultaten komt. Na de bezichtiging van deze bedrijven kregen we de vermeerderingsvelden bij de boeren te zien.

De bedrijven daar zijn in het algemeen 125 tot 150 ha met eenderde bouwland en tweederde bos. De aardappelvelden lagen alle geïsoleerd. Ook vanwege het goede vooronderzoek was Y-virus hier niet het grootste probleem, doch wel weer de bladrol. Driemaal werd gespoten met Meta Sistox (kosten 3 x f 23,75 per ha plus de spuitkosten). In deze omgeving is veel wild, zodat overwegend doodgespoten werd met het

Engelse middel reglose. De resultaten zijn minder dan met Aawort. Dikwijls wordt gebruik gemaakt van 400 kg kalkstikstof per ha.

In dit gebied is een grote behoefte aan een goede looftrekker. Vrouwenarbeid komt in Duitsland veel voor op het land. Maaidorers werden in deze omgeving niet gebruikt. Mengteelt van zomergerst, haver en rogge komt veel voor bestemd voor de koeien en varkens.

Voor de oorlog had Soltau een inwonertal van 9000 zielen, thans van 15000. De stijging is veroorzaakt door de vluchtelingen. Dagelijks komen nog ongeveer duizend de zone-grens over. Deze mensen vinden allemaal een plaats in de industrie.

RAGIS KARTOFFELZUCHT

Als laatste bedrijf werd bezocht Ragis Kartoffelzucht und Handels Gesellschaft „Heidehof“ te Brockhöfe. Dr. Feistritzer is hier de kweker, één van de meest vooraanstaande van Duitsland. Dit bedrijf is geparenteerd aan Peragis en Klein Wanzeleben. Heidehof is een bedrijf van 150 ha met zeer slechte grond. Aanvankelijk was men hier niet bij mee, doch later bleek, dat voor b.v. schurft-, kringheidsonderzoek, droogteresistentie enz. deze grond grote voordelen biedt.

Dit bedrijf heeft jaarlijks een opkweek van 140 tot 150 duizend zaailingen.

Het roeten van de klonenvelden geschiedde door vrouwen. Door deskundigen werden deze klonen in de winter gesorteerd. Verder laat men ook hier de natuur selecteren. Bekende rassen van dit bedrijf zijn o.a. de Fina, Casima en de nieuw opgenomen Isola. Dit ras is iets later dan de Bintje, doch staat in de hoogste groep wat Y-virusresistentie betreft.

Dit bedrijf op de Lüneburgerheide gelegen grenst aan het grote Nato

IJsselmeerpolders

Orgaan van de Landbouwmaatschappij IJsselmeerpolders

Redacteur E. Dijkhuizen.

Redactie en administratie Noordzijde 2, Emmeloord, tel. (05270) 3121.

Advertentieprijs:

Alleen voor IJsselmeerpolders 15 cent per mm. Bij contract korting.

Telers van akkerbouwgewassen, die door omploegen of in onrijpe toestand oogsten van gewassen wijzigingen hebben gebracht in de bij de metelling 1961 opgegeven oppervlakten dienen hiervan, binnen 10 dagen na het ontstaan van die wijzigingen, kennis te geven aan de plaatselijke bureaouhouder.

Indien snijrotte en alle overige grannen en peulvruchten, welke bij de telling zijn opgegeven als bestemd voor groenvoeder of groenbemesting toch in rijpe toestand zullen worden geoogst, dient hiervan eveneens mededeling te worden gedaan, als ook van de oppervlakten tarwe, waarvan de opbrengst in ongedorste toestand — verkoop op stam — wordt afgeleverd.

MEITELING 1961 NOORDDOOSTPOLDER

Uitbreiding mestvee, minder varkens

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft onlangs de voorlopige uitkomsten bekend gemaakt van de Landbouwtelling mei 1961 inzake de veestapel in ons land. In het vorige nummer zijn de landelijke gegevens reeds vermeld. Thans laten wij hieronder de cijfers volgen van de Noorddoostpolder: RONDVEE

ongvee, jonger dan 1 jaar	1960	1961
vrouwelijk	6.223	6.278
mannelijk	5.347	5.453
Jongvee 1, jaar en ouder	876	825
drachtig	5.163	5.407
gust	1.736	1.801
Melk- en kalfkoeien	3.427	3.606
1 x gekalfd	12.406	12.604
2 x gekalfd	3.098	3.038
3 en meer malen gekalfd	2.449	2.546
Stieren 1 jr en ouder	6.859	7.020
Mest- en weidevee	145	153
mestkalveren	1.644	1.889
ander jongvee v. d. mestertij incl. ossen	367	351
overig mest- en weidevee	990	1.333
	287	205
Totaal	25.581	26.331

VARKENS		
Biggen tot 25 kg	1.486	930
nog bij de zeug	1.160	710
niet meer bij de zeug	326	220
Mestvarkens	854	589
25-60 kg	568	354
60-95 kg	242	229
95 kg en zwaarder (incl. mestzeugen en -beren)	44	6

Fokzeugen	473	386
ged. niet-kenn. drachtig	107	69
kenn. dr. zeugen	147	113
zeugen bij de biggen	134	85
opfokzeugjes	69	100
Fokberen	16	19
dektrije beren	22	21
opfokbeertjes	11	7
	11	14
Totaal	2.835	1.926

LANDBOUWPAARDEN, SCHAPEN, HOENDERS EN EENDEN		
Landbouwpaarden	2.476	2.176
(incl. pony's)		
jonger dan 1 jaar	265	164
1 en 2 jaar	285	191
3 jaar en ouder	1.986	1.821
Schape	1.614	1.542
lammeren	876	794
overige schape	738	748
Hoenders	60.509	77.559
Bestemd voor de slacht	6.328	14.415
Bestemd voor de leg	54.181	63.144
kuikens en hennen, jonger dan 7 maanden	24.774	36.041
hennen, 7 maanden—1½ jaar	24.158	15.618
oudere hennen	5.249	11.485
Eenden (exclusief volw. woorden)	184	140

Uit deze gegevens blijkt ondermeer, dat in de polder het aantal stuks melkvee weinig meer is uitgebreid. Wel valt een toename te constateren in de richting van het mestvee. Het totaal aantal varkens liep terug van 2835 tot 1926 stuks. Ook het aantal landbouwpaarden onderging opnieuw een daling. Tenslotte is verder de stijging van het aantal kippen opvallend.

JONGEREN RUBRIEK

Een nieuwe koers

Het is niet moeilijk om te constateren dat de wereld vol vragen en moeilijkheden is. Er zijn grote wereldproblemen, maar ook kleinere lijkende regionale vragen, en daartussen en omheen zijn weer tal van andere vraagstukken die op de een of andere manier moeten worden opgelost en ook worden opgelost.

Soms op een goede manier, soms door ons zelf, soms door anderen.

Ieder die in deze wereld moet leven, heeft te maken met meerdere van deze vraagstukken. Wanneer men zich zelf afzijdig houdt, wordt men wel geconfronteerd met de oplossing door anderen gevonden.

Vaststellend, dat in het algemeen de samenleving zich met ons bemoeit, ook als wij ons niet zelf met de samenleving bemoeien, is er de vraag of dit voor ons een reden is actief deel te nemen aan dit maatschappelijk leven en in welke vorm.

Ieder voor zich of gezamenlijk. Het antwoord kan kort zijn. We moeten ons er zeker mee bemoeien en in gezamenlijk verband, want de eenling bereikt niet veel. Het is dan ook nodig dat een ieder zich aansluit bij een groepering.

Voor de plattelandsjongeren is een van deze groeperingen zeker de plattelandsjongeren-organisatie. Hier verdient men zich in vraagstukken die iedere plattelandsjongere raken, en hier kan ieder helpen om te komen tot overdenking en oplossing ervan.

De jongeren van vandaag zijn de volzessenen, tevens de verantwoordelijke mensen van morgen. Dit moet voor alle jongeren een aansporing zijn om in een eigen organisatie mede te bepalen hoe hun wereld er uit zal zien, waarin ze straks moeten leven en werken met hun gezin en bedrijf. Bezinning voordat men er als verantwoordelijk persoon voor geplaatst wordt is bestis noodzakelijk.

Hoewel de geschiedenis en ervaring nooit verwaarloosd mogen worden, en

BATHMEN 19 AUG. 1961

Kaarten in voorverkoop, landdag

Van 15 juli tot 5 augustus kunt u toegangskarten voor „KONTAKT” bestellen bij alle afdelingssecretariaten. Vooruit bestelde kaarten kosten slechts f 2,75. Gezien het programma dat u geboden zal worden, kan de prijs geen enkel bezwaar opleveren. Wij verzoeken de afdelingssecretarissen (essen) vóór 10 augustus het voor hun afdeling benodigde aantal kaarten te bestellen! Na de datum zal de prijs f 3,50 bedragen. Tegelijkertijd met uw bestelling, stort u het verschuldigde bedrag op rekening nr. 881849 van de Coop. Boerenleenbank te Bathmen.

VERMELDT OP HET BIJ-STROOKJE ECHTER WEL: TOEGANGSKAARTEN „KONTAKT”, BENEVENS HET AANTAL!

Verder bestaat er ook gelegenheid kaarten voor het avondprogramma in voorverkoop te bestellen à f 2,— per stuk, vermeid dan echter wel AVOND-KAARTEN „KONTAKT”.

Nogmaals: Kaarten voor „KONTAKT” bestellen via uw afdelingssecretariaat, bij secretariaat „KONTAKT” p/a W. Schutte, Loo 28 Bathmen. Tel. 06704-303, tegelijkertijd met uw storting. PJGO-ers kunnen we op u rekenen? W. Schutte, seer. Landdagkomm. „KONTAKT”

Wist je dat ...

Op de landdag „KONTAKT” prima kleedkamers aanwezig zijn voor de deelnemers aan de sportwedstrijden? Dat er aan „KONTAKT” een fotowedstrijd verbonden is, waaraan leuke prijzen verbonden zijn? Dat er naast het dansen tijdens het z.g. tussenprogramma, een speurweddeltocht gehouden zal worden? Ook hiervoor worden prijzen beschikbaar gesteld.

Dat er voor het vlaggendefile erop wordt gerekend dat alle afdelingen hun vlag meebrengen? Het tenue voor de vlaggendragers dient te bestaan uit: wit overhemd, witte broek en witte gymnastiekschoenen. Dat de deelnemers die meedoen aan de sporten hoogspringen en verspringen niet deel kunnen nemen aan andere takken van sport?

VOOR DE VROUW

Kleinigheden

Mijn man bood hem een sigaar aan en wij begrepen zijn aarzende weigering niet. „No, no, it is too...”

Verder verstonden wij niet. Ons vershoten school-Engels was ten enenmale ontoereikend om van zijn radde volks-Engels alles te verstaan.

Het was een vriend van onze volontair, die een paar dagen aankwam op zijn trip door Nederland.

Tenslotte kwamen wij er uit. Hij rookte dolgraag een sigaar. Maar het was te gek, vond hij.

In Engeland was dit genotmiddel voorbehouden aan aristocraten en mensen, die „arriveé” waren.

De gewone man was er nog niet „aan de sigaar”, daar zij ongeveer 2 gulden per stuk kostten.

De Engelsman weet zijn volkje blijbaar sober te houden.

Dat kwam ook uit in zijn oordeel over de Hollandse meisjes. Zij zagen er mooier en vrolijker uit dan haar Engelse zusters.

„Mager en stijf”, waren de laatste aldus deze Johnny.

Hoewel ik gretig bereid was dit pluspunt voor het Hollandse meisje te incasseren, kon ik zijn opvattingen hierover toch niet zonder reserves aanneemen. Het is natuurlijk maar wat men refereert.

Is zijn opvatting juist, dan zijn er daarginds duizenden mannen die juist van het gereserveerde magere type houden, getuige de baby's die er jaarlijks geboren worden.

Maar dat Engeland bevolkt zou worden door een massa van louter harde-rige bezemstelen, wil ik toch niet geloven.

Ik vrees achteraf dat het „Melkmeisje” van Vermeer zijn zicht in deze wat vertroebeld heeft.

Hij was in het Rijksmuseum te Amsterdam geweest en vooral dit schilderij had hem bijzonder getroffen.

Waarschijnlijk heeft hij daarna in iedere Hollandse schone de personificatie van dit melkmeisje gezien.

Hetgeen de objectiviteit van zijn oordeel in deze kwestie niet ten goede kwam.

Trouwens hij hield van de boerderij, hetgeen zijn voorkeur nader wetttigt.

Al vlug had hij zich in een geleende werkboek gestoken en scharrelde hij met zichtbaar welbehagen rond tussen de dieren.

Hij wilde alles weten over de landbouw hier.

Die hij overigens „beautiful” oftewel prachtig vond.

Geen verloren land, het intensieve gebruik van ieder stukje in het bijzonder vond hij goed.

Van de steden vond hij Rotterdam, Leiden en Den Haag prachtig. Maar Amsterdam deed kleiner en minder rijk aan, dan hij gedacht had.

Verder was hij chauvinistisch genoeg om ons de kwaliteiten van de metropool Londen met zijn grote „Trafalgar Square” in den brede uit te me-ten.

Zijn meningen over het gemineerde Hollandse familieleven heeft hij bij ons nog eens kunnen versterken.

Hij vond ons een zeer „cultureel geïnteresseerde familie”.

Vanwege het afwezig zijn van een televisietoestel.

En onze bekendheid met de bekendste schilderingen, die hij gezien had.

En het samen zingen s avonds van over en weer volksliedjes bij biokfluit en mandoline.

Waarvan hij wel het meest apprecieerde het lied van „Bokki, bokki, beee”.

Van welk gezang ik overigens de culturele waarde zeer in twijfel trek. Maar ja. Het is vaak maar hoe men de dingen zien wil.

De raketpost meldt:

dat de onlangs in de „open oog” rubriek aangekondigde gezellige avond van de PJGO atd. Bathmen en Holten een succes is geworden.

Er was voor „elck wat wils”. Al met al .... voor herhaling vatbaar.

ENKELE INDRUKKEN VAN DE ENGELSE LANDBOUW

Van 25 juni tot 2 juli 1961 werd door een kleine commissie, bestaande uit ir. M. Draisma, onderzoeker bij het P.A.W. te Wageningen, G. J. F. Oomen, landbouwer te Emmeloord, tevens bestuurslid van het P.A.W. en ondergetekenden, een reis naar Engeland gemaakt om daar eens het drogen en opslaan van graan te bekijken en tevens de vormen van veehouderij op de akkerbouwbedrijven.

Door ons werden bezocht een proefboerderij te Boxworth (Cambridge), een 9-tal bedrijven in Lincolnshire en Norfolk en van het Instituut te Slisoe de afdeling boerderijbouw. Overal werden we zeer gastvrij ontvangen. De Engelsen zijn zeer beleefd, ook de man van de straat. Zij zijn flegmatiek en hebben niet zo'n haast als wij hier vaak hebben. Hun belangstelling voor politieke problemen is groot en overal werd dan ook gevraagd naar de perspectieven, die de EEC de landbouw biedt.

Het landschap in het bezochte gebied is zeer fraai: heuvelachtig met veel bossen, overal heggen, soms stenen wallen als perceelsscheiding. De stenen zijn meestal afkomstig uit de percelen zelf en liggen vaak in het gras. Waar deze steenachtige gronden als bouwland worden geëxploiteerd, veroorzaken ze zeer veel slijtage aan de groundbewerkingswerktuigen. Sloten als perceelsscheiding zagen we alleen in de valleien van de rivieren. De wegen zijn bochtig maar goed. Het uitzicht wordt vaak belemmerd door hoogbegroeiende bermen. Onbewaakte spoorwegoverwegen komen niet voor, typische hekken sluiten de spoorbaan of de weg af.

Landbouwkundig valt het grote aantal grote bedrijven zeer op. De bezochte bedrijven varieerden van 59-560 ha. Het bedrijf van 59 ha werd als een klein bedrijf beschouwd en leek in zijn bedrijfsvoering ook op een klein bedrijf. We kregen de indruk dat bedrijven beneden 30 ha in het geheel niet meetellen. Schapen vormen een zeer belangrijk deel van de Engelse veebestand, de meeste schapen waren kruislingen. We hebben dit onderdeel echter laten rusten en ons beperkt tot de rundveehouderij.

Allereerst echter nog iets anders over de akkerbouw.

DE BOUWPLANNEN

Deze zijn zeer eenvoudig, soms risikant naar onze begrippen. Op een bedrijf werd al jarenlang 4 tot 6 jaar achtereen gerst geteeld, afgewisseld met 1 jaar spruiten of kunstweide om het land weer op peil te brengen. Het bedrijf hier zeer kalkhoudende steenachtige grond. Een andere vruchtwisseling bestond uit conservenwien, gerst en kunstweide. De kunstweide is een algemeen en zeer gewaardeerd vruchtwisselgewas. De teelt van conservenwien heeft een grote vlucht genomen. Suikerbieten kan men alleen maar teken op contract en de teelt hiervan is hierdoor gelimiteerd. Aardappelen, waarvan een behoorlijk deel vroeger die al druk geroid werden, komen ook veelvuldig voor. Op enkele percelen zagen we nog ernstige schade door late nachtvorst. In de bouwplannen is een zekere specialisatie merkbaar.

Wat de rassen betreft wordt van de wintertarwe praktisch alleen maar Capelle Desprez verbouwd. Deze zaait men vaak nog in februari. July is het belangrijkste ras bij de zomertarwe. De zomergerst — in geweldige oppervlakten — is praktisch allemaal Proctor, die vaak weggaat als brouwergerst. Hier was Abed Minor of Condor. De suikerbieten zijn merkwaardig genoeg praktisch allemaal nog Klein Wanziëben E, polyploiden hebben we niet aangetroffen. Majestic en King Edward waren veel verbouwde aardappelrassen.

DE MECHANISATIE

De Engelse landbouw is sterk gemechaniseerd. Reeds vroeg moest zij het metwring mensensstellen. Alle bedrijven zijn dan ook volledig gemotoriseerd. De paarden doen er alleen nog dienst voor de sport. Een volledige, zelfstandige mechanisatie acht men alleen verantwoord bij een bedrijfs grootte van 160-200 ha. Op „kleine” bedrijven met 24 en 60 ha graan waren getrokken maaidorsers aanwezig. De zelfrijdende maaidorsers vinden we algemeen op de grote bedrijven. Als norm voor de oppervlakte die een maaidorser aan kan, wordt gesteld 24 acre/voet (=9½ ha/voet). Dit kwam aardig overeen met de praktische bezetting. Een getrokken 7-voets maaidorser stond voor 60 ha, een zelfrijdende van 12-voets voor 100 ha. Overwegend werd de maaidorser met graantank gebruikt.

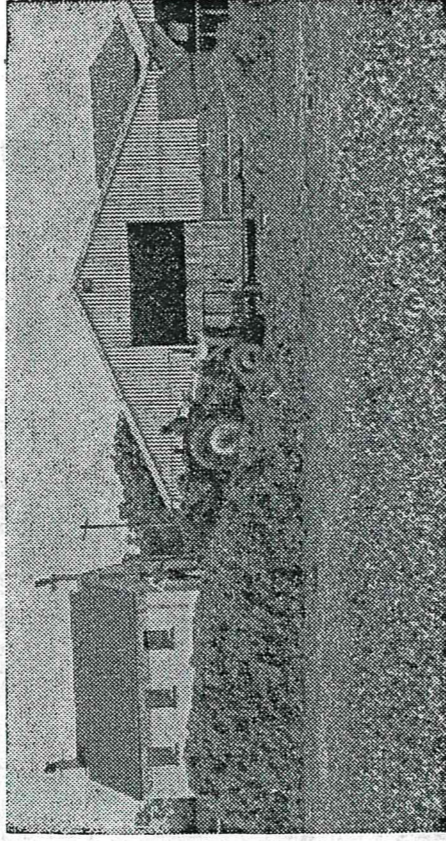
voor onze omstandigheden niet veel nieuws gevonden.

DE RUNDVEEHOUDERIJ

Op alle bedrijven troffen we loopstallen aan, of het nu extensieve vleesproductie betrof of intensieve melkveehouderij, soms alleen melkvee (kalveren direct verkopen). Alle veestapels zijn hoornloos. De factor hoornloos fokt men nu ook bij de British Frisians in. We zagen een stier met deze factor, waarvoor hij echter nog niet fokzuiver was. Het winterrantsoen van het vee bestaat veelal uit hooi en silage van erwtenstro. Het hooi wordt algemeen geperst en de pakjes blijven in hokjes nog vaak lang op het veld staan. We zagen een balenslade waar direct de hokvorm op gemaakt werd. Het hooi werd vrij nat geperst. Sommigen zijn van mening dat het persen met een behoorlijk verlies aan voederwaarde gepaard gaat, maar dat de arbeidstechnische voordelen dit noodzakelijk maken. De kuil van stro van conservenwien werd nagevoerd overal bovengronds aangelegd en zwaar aangeregen met tractoren. Het aanleggen van de kuil gebeurt bij stukjes en beetjes, afhankelijk van de erwtenoogst, die wel over 6 weken kan zijn uitgesmeerd.

De zelfvoederingsilo schijnt in Engeland algemeen te zijn, maar werd niet toegepast op de bezochte bedrijven. Hier werd in de zomer wel steeds op stal — in de vaste doorloopmelkstal — gemolken. De zomerstalvoeding is nog volop in discussie. Wel was men positief van oordeel dat het gras minstens dagelijks gemaaid moet worden, maar bevestigde dat er veel belang is aan de opzet van de zomerstalvoeding op de „Ehelsheerd”.

Naast de normale loopstallen komen in Engeland 22 loopstallen voor met roostervloeren. Deze zijn dunder bij de bouw, maar in de zuivere weidestroken kunnen ze misschien toch economisch verantwoord zijn. Dit is afhankelijk van de hoogte van de stropruizen en de beperking van het stroverbruik.

Het maken van een kuil erwtenstro in Engeland

De rundveehouderij op de bezochte bedrijven vertoonde ook al een zekere specialisatie. Op één bedrijf werden uitsluitend melkkoeien gehouden. Als zijn koeien vervangen moesten worden koopt deze boer drachtige vaarzen uit Schotland. Daar schijnt men zich toegelegd te hebben op de opkof van melkvee. Op andere akkerbouwbedrijven voelde men meer voor de vleesproductie en fokt men vee hiervoor, de kaalveren laat men dan zuigen bij de koeien. Het betreft hier echte vleesrassen, waarvan de melkproductie dus niet belangrijk is.

Specialisatie wil echter niet zeggen dat men zich slechts op 1 tak van het bedrijf toelgt. Steeds zagen we minstens 2 takken bv. varkens (vlees) en kippen (eieren) of rundvee (hetzij melk of vlees) en groenten (conserven).

GEEN 5-DAAGSE WERKWEK

Opvallend was wel het feit dat er zaterdags gewerkt wordt op de landbouwbedrijven van 7.30—11 uur en vaak nog veel langer, maar dan als overuren. Het basisloon is niet veel lager dan bij ons, maar er wordt meer verdiend door veel overuren à f 2,75 per uur extra. Ook op zondag wordt zomerdag gewerkt. Sommige werknemers willen alleen komen als ze minstens een bepaald aantal overuren kunnen werken. Ook

verbaasde het ons zoveel vrouwen te zien bij het aardappelrooien. Men wil daar blijkbaar nog graag wat bijverdienen, want ook in andere bedrijven is de zaterdag nog geen rustdag.

De huisvesting van de arbeiders is over het algemeen goed. Veel bedrijven hebben hun arbeiderswoningen de laatste jaren gemoderniseerd, ondanks het feit dat ze hiervoor een vaste lage huur krijgen. Men kan het ook een verkapte loonsverhoging noemen.

De opleiding van de arbeiders gaat meestal vanaf de bedrijven die hen in staat stellen de noodzakelijk geachte cursussen te bezoeken.

CONSERVENINDUSTRIE

We hebben al een paar keer iets gezegd over de conservenwien. De teelt heeft zich in de bezochte gebieden geweldig ontwikkeld. Het Unilever Concern heeft hier een paar fabrieken voor diepvries gesticht. De teelt van conserven — niet alleen erwten maar ook tuinbonen, sperciebonen, snijbonen — wordt geheel geregeld door de industrie. Zij bepalen wanneer en welk gewas de boer moet zaaien.

Op een bepaald bedrijf werden conservenwien gezaaid van 24 februari tot 6 mei 1960. Het oogsttijdstip wordt per uur vastgesteld. De oogst van deze erwten begon in 1960 op 22 juni en was beëindigd 8 augustus. De oogst gaat dag en nacht, ook het weekend door. Tijdens de oogst staat het veld met een walky-talky in verbinding met de fabriek. Worden de erwten te hard dan moet het maalen beëindigd worden en kan het rijp geoogste zaad aan de fabriek geleverd worden als het van goede kwaliteit is.

De industrie bepaalt niet alleen zaaitijd, ras en oogsttijdstip, maar controleert de velden ook regelmatig en adviseert de boer over ziekten- en insectenbestrijding, bv. tegen luis wordt algemeen gespoten. Ook het onderzoek van nieuwe rassen is geheel in handen van de industrie. Van fabrieksstandpunt gezien is dit allemaal zeer nuttig en gewenst. Het landbouwbedrijf is bij deze teelt echter geheel ondergeschikt geworden aan de industrie. Met een zekere ongerustheid hebben we dit geconstateerd, temeer daar de Farmers Union door de Unilever niet als gesprekspartner werd erkend.

De diepvriesindustrie draait het gehele jaar door. Nu in de voorzomer zijn het vooral tuinbonen, erwten, straks prinsesseboontjes en snijbonen, dan fruit en voorgebakken patates frites, daarna spruiten, maar ook vis en vlees, vooral slachtkuikens worden veel ingevroren.

Slot

De Engelse landbouw — in het kleine gebied wat we bezochten — wordt uiterst modern gedreven. De boeren werken zakelijk en zijn beducht om niet te vervallen in overmechanisatie. Hiervoor houden ze zich meer aan normen dan wij gewend zijn.

M. J. BAAS
Ir. M. SANDERS

Slachtpluimvee-export van USA blijft stijgen

De export van slachtpluimvee van de Ver. Staten bedroeg in de eerste drie maanden van 1961 bijna 18 miljoen kg vergeleken met 13,7 miljoen kg in dezelfde periode van 1960.

De export van ingevroren kippen nam met 39% toe tot 14,2 miljoen kg en nam daardoor 79% van de totale slachtpluimvee-export voor zijn rekening. West-Duitsland bleef de grootste afzetmarkt met 6,2 miljoen kg of 43% van de totale export van kippevlees. De verscheppingen naar Nederland namen t.o.v. het voorgaande jaar toe met 145% tot bijna 2 miljoen kg. Dit had tot gevolg dat Nederland de plaats innam van Zwitserland als de op één na grootste afzetmarkt voor Amerikaans kippevlees.

De export van ingeblikte slachtpluimvee nam met 300.000 kg toe tot 1,4 miljoen kg.

Er werden 9,3 miljoen kuikens geëxporteerd, d.i. 117% meer dan in de overeenkomstige periode van 1960. De totale export daalde met 14% tot 43,2 miljoen stuks, terwijl de export van gedroogde en ingevroren eieren met 18% atnam tot ruim 550.000 kg.

Foreign Crops en Markets